

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Соціально-гуманітарний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан соціально-гуманітарного
факультету
Оксана ГОМОТЮК
«30» _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
«30» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «РИСУНОК»

ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)
галузі знань – 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність – 022 «Дизайн»
Освітньо-професійна програма – «Графічний дизайн»

кафедра архітектури та дизайну

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Лабораторні. (год.)	ІРС	Тренінг	Самост. робота студ. (год.)	Разом	Іспит/ залік (сем.)
денна	1	1, 2	30	74	6	14	116	240	залік, 1, 2 сем.

Тернопіль – ЗУНУ
2024

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань – 02 «Культура і мистецтво», спеціальність – 022 «Дизайн», Освітньо-професійна програма – «Графічний дизайн», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26.06.2024 р.).

Робочу програму розробили:

- викладач кафедри архітектури та дизайну КУЛИК Ольга Сергіївна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри архітектури та дизайну, протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри архітектури та дизайну, д.архітектури., професор

Оксана ДЯЧОК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Дизайн» протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності
к.пед.н., ст..викл.

Ірина ЦІДИЛО

Гарант ОП «Графічний дизайн»
к.пед.н., ст.викл.

Ірина ЦІДИЛО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Рисунок»

1. Опис дисципліни «Рисунок»

Дисципліна – «Рисунок»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 8	Галузь знань: 02 Культура і мистецтво	Статус дисципліни <i>обов'язкова</i> Мова навчання <i>українська</i>
Кількість залікових модулів – 1 семестр – 4 2 семестр - 4	Спеціальність: 022 Дизайн	Рік підготовки: <i>Денна –1</i> Семестр: <i>Денна – 1, 2</i>
Кількість змістових модулів – 4: 1 семестр – 2; 2 семестр – 2.	Освітньо-професійна програма: «Графічний дизайн»	Лекції: <i>1 семестр - 16 год.</i> <i>2 семестр – 14 год.</i> Лабораторні заняття: <i>1 семестр – 44 год.</i> <i>2 семестр – 30 год.</i>
Загальна кількість годин – 240 год. 1 семестр – 120 год. 2 семестр – 120 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>1 семестр – 50 год.</i> <i>2 семестр – 66 год.</i> Тренінг: <i>1 семестр – 7 год.</i> <i>2 семестр – 7 год.</i> Індивідуальна робота: <i>1 семестр -3 год.</i> <i>2 семестр – 3 год.</i>
Тижневих годин – 6, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – <i>1 семестр – залік,</i> <i>2 семестр - залік</i>

2. Мета і завдання дисципліни «Рисунок»

Метою викладання навчальної дисципліни «Рисунок» є професійна підготовка дизайнерів з високим рівнем графічної майстерності на основі поступового засвоєння ними теоретичних основ образотворчої грамоти, формування умінь та навичок реалістичного зображення, розвиток зорової пам'яті та уяви, що сприяє активному процесу естетичного сприймання навколишнього світу та відтворення у процесі самостійного рішення завдань дизайнерської діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- навчання логічного осмислення побаченого, цілісного сприймання зображуваних об'єктів;
- навчання застосовувати знання з лінійної перспективи для відтворення просторового зображення;
- вивчення наукових основ рисунку-закономірності побудови об'ємних форм на площині, знання методу конструктивно-просторового аналізу предметів;
- вивчення технології матеріалів, графічних можливостей і технік рисунку;
- розвиток художнього і творчого стилю мислення в категоріях і термінах академічного рисунку;
- розвиток просторового, композиційного мислення за допомогою створення графічних композицій різного ступеня складності;
- оволодіння методами передачі простору за законами лінійної і повітряної перспективи; передачі форми і об'єму зображуваної моделі засобами графіки;
- синтезування знань і вмінь реалістичного зображення дійсності та формування на їх основі графічних образів, що реалізуються в дизайнерських проектах;
- формування навичок пошуку графічних рішень проектних завдань, втілення та трансформації графічних образів у проектну діяльність;
- володіння методами творчого процесу дизайнерів;
- володіння навичками виконання пошукових ескізів, композиційних рішень дизайн - об'єктів, створення художнього образу;
- володіння практичними навичками різних видів образотворчого мистецтва і способів проектної графіки.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК06. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК09. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Курс «Рисунок» розпочинає цикл професійних дисциплін та тісно пов'язаний із такими дисциплінами: «Історія мистецтва».

2.5. Результати навчання.

ПР07. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розробленнях у художньо-проектних вирішень.

ПР11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

3. Програма дисципліни «Рисунок»

Змістовий модуль 1. Рисунок простих геометричних форм та предметів побуту. Графічні техніки.

Лекція 1 (2 год.) Теоретичні положення та задачі курсу рисунка. Знайомство з прийомами рисування з природи і основами образотворчої грамоти. Поняття пропорцій.

Лекція 2 (2 год.). Основні відомості про закони лінійної та повітряної перспективи як засобу передачі глибини простору. Рисунок геометричних тіл.

Лекція 3 (2 год.) Закономірності та елементи світлотіні, поняття про тонові та світлотіньові відношення. Правила компоновки зображення у форматі, конструктивний і просторовий аналіз форм зображуваної групи предметів, передача об'єму тоном з використанням лінії, плями, штриха.

Лабораторне заняття 1 (6 год). Рисунок натюрморту з гіпсових геометричних предметів (матеріал – олівець, формат А2). Побудова предметів натюрморту з використанням законів перспективи. Моделювання предметів олівцем з використанням законів повітряної перспективи та законів світлотіні.

Лабораторне заняття 2 (6 год). Рисунок натюрморту з побутових предметів (матеріал – олівець, формат А2). Композиція предметів натюрморту на папері. Побудова предметів натюрморту з використанням законів перспективи. Моделювання предметів олівцем з використанням законів повітряної перспективи та законів світлотіні з виявленням художньої виразності.

Лабораторне заняття 3 (6 год.). Виконання натюрморту з побутових предметів в техніці гризайль (матеріал – акварель, гуаш, формат А2). Композиція предметів натюрморту на папері. Побудова предметів натюрморту з використанням законів перспективи. Моделювання предметів з використанням законів повітряної перспективи та законів світлотіні, з виявлення фактури та матеріалів предметів в техніці гризайль, застосування художньої виразності в техніці гризайль.

Самостійна робота студентів (30 год.)

1. Зарисовки предметів побуту та геометричних тіл.

Змістовий модуль 2.

Рисунок тематичного натюрморту в інтер'єрі.

Лекція 4 (2 год.). Техніка роботи графічними матеріалами. Особливості роботи над декоративним натюрмортом.

Лекція 5 (4 год.). Принципи виконання рисунку гіпсової капітелі. Принципи виконання рисунку та гіпсового рельєфного орнаменту.

Лабораторне заняття 4 (12 год.) Виконання натюрморту з гіпсовою доричною капітеллю (матеріал – олівець, формат А2). Композиція предметів натюрморту на папері. Лінійно-конструктивна побудова предметів з використанням законів перспективи, повітряної перспективи та законів світлотіні.

Лабораторне заняття 5 (14 год.). Декоративний натюрморт (тонований папір А2, м'які матеріали - пастель, вугілля, сангіна).

Самостійна робота студентів (20 год.)

2. Зарисовки з натури гіпсового рельєфного орнаменту.
3. Зарисовки з натури фрагментів інтер'єру та екстер'єру.

Змістовий модуль 3

Рисунок інтер'єру та пейзажу

Лекція 6 (2 год.). Принципи виконання рисунку інтер'єру. Методи зображення інтер'єру. Використання перспективи для зображення простору приміщення.

Лекція 7 (3 год.). Стилізація пейзажу з архітектурою. Плановість, передача лінійної та повітряної перспективи.

Лабораторне заняття (8 год.). Декоративний рисунок предметів різних за фактурою в інтер'єрі в стилі побутового жанру (матеріал – олівець, формат А2).

Лабораторне заняття 7 (8 год.). Рисунок інтер'єру (10 год.).

Самостійна робота (24 год.).

1. Зарисовки з натури предметів побуту в інтер'єрі.
2. Пейзажні зарисовки

Змістовий модуль 4.
Рисунок голови людини. Портрет

Лекція 8 (4 год.). Анатомічна будова черепа людини. Особливості будови частини черепа, що відповідає обличчю. Анатомічна будова голови людини.

Лекція 9 (4 год.). Рисунок живої голови людини. Узагальнення та деталізація, цілісне сприйняття рисунка.

Лекція 10 (4 год.). Рисунок живої голови людини з плечовим поясом.

Лабораторне заняття 8 (8 год.). Рисунок черепа в трьох ракурсах (матеріал – олівець, формат А2). Композиційне розміщення черепа людини в 3-х поворотах у форматі, лінійно-конструктивна побудова черепа з використанням тону.

Лабораторне заняття 9 (8 год.). Рисунок з натури гіпсових зліпків деталей голови Давида роботи Мікеланджело: око, вухо, губи, ніс. Лінійно-конструктивна побудова. Лінійно-конструктивна побудова з використанням тону.

Лабораторне заняття 10 (12 год.). Рисунок античної гіпсової голови (Венера, Антіной, Аполлон, Артеміда), (матеріал – олівець, формат А2). Лінійно-конструктивна побудова з використанням тону.

Самостійна робота студентів (34 год.)

1. Начерки та зарисовки голови людини в різних положеннях.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Рисунок»

4.1. Розподіл навчальних годин за модулями

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Лабор. заняття	Інд. робота	Тренінг	Сам. робота	Контрольні заходи
1 семестр						
Змістовий модуль 1. Рисунок простих геометричних форм та предметів побуту. Графічні техніки.						
Тема 1 Теоретичні положення та задачі курсу рисунка. Знайомство з прийомами рисування з натури і основами образотворчої грамоти. Поняття пропорцій.	2	6		1	10	Оцінювання практичної роботи
Тема 2. Основні відомості про закони лінійної та повітряної перспективи як засобу передачі глибини простору. Рисунок геометричних тіл.	2	6		1	10	Оцінювання практичної роботи
Тема 3. Закономірності та елементи світлотіні, поняття про тонові та світлотіньові відношення. Правила компоновки зображення у форматі, конструктивний і просторовий аналіз форм зображуваної групи предметів, передача об'єму тоном з використанням лінії, плями, штриха. Техніка роботи графічними матеріалами.	4	10	1	1	10	Оцінювання практичної роботи
Всього:	8	22	1	3	30	
Змістовий модуль 2.						
Рисунок тематичного натюрморту в інтер'єрі.						
Тема 4. Техніка роботи графічними матеріалами. Особливості роботи над декоративним натюрмортом.	4	10	1	2	10	Оцінювання практичної роботи

Тема 5. Принципи виконання рисунок гіпсової капітелі. Принципи виконання рисунок та гіпсового рельєфного орнаменту.	4	12	1	2	10	Оцінювання практичної роботи
Всього:	8	22	2	4	20	
Загалом за 1 сем.	16	44	3	7	50	
Підсумковий контроль						залік
2 семестр						
Змістовий модуль 3						
Рисунок голови людини. Портрет						
Тема 6. Принципи виконання рисунок інтер'єру. Методи зображення інтер'єру. Використання перспективи для зображення простору приміщення.	2	8		1	10	Оцінювання практичної роботи
Тема 7. Стилзація пейзажу з архітектурою. Плановість, передача лінійної та повітряної перспективи.	3	8	1	2	10	Оцінювання практичної роботи
Всього:	5	16	1	3	20	
Змістовий модуль 4						
Основи зображення фігури людини						
Тема 8. Анатомічна будова черепи людини. Особливості будови частини черепи, що відповідає обличчю. Анатомічна будова голови людини.	3	3	1		15	Оцінювання практичної роботи
Тема 9. Рисунок живої голови людини. Узагальнення та деталізація, цілісне сприйняття рисунок.	3	4	1	2	16	Оцінювання практичної роботи

Тема 10. Рисунок живої голови людини з плечовим поясом.	3	7		2	15	Оцінювання практичної роботи
<i>Загалом за 2 сем.</i>	14	30	3	5	66	
<i>Загалом за курс</i>	30	74	6	14	116	
<i>Підсумковий контроль</i>	залік					

5. Самостійна робота

Самостійна робота студентів є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш детальнішого розгляду тематики курсу з використанням рекомендованих матеріалів і виконанням практичних завдань.

Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача. Навчальний матеріал з дисципліни, передбачений для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Самостійна робота студентів із дисципліни «Рисунок» передбачає:

- активний діалог між викладачем та студентом у процесі навчальної діяльності;
- опрацювання навчальної літератури з курсу;
- виконання практичних завдань;
- виконання творчих завдань (зарисовки за уявою, зарисовки з натури)

Критерії оцінювання: художній рівень робіт, композиційне вирішення постановки, лінійно-конструктивна побудова предметів, світло-тіньове вирішення.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ВИНЕСЕНИХ НА САМОСТІЙНЕ ВИВЧЕННЯ

№ п/п	Тематика
1.	Зарисовки предметів побуту та геометричних тіл.
2.	Зарисовки з натури гіпсового рельєфного орнаменту.
3.	Зарисовки з натури фрагментів інтер'єру та екстер'єру
4.	Зарисовки з натури предметів побуту в інтер'єрі.
5.	Пейзажні зарисовки
6.	Начерки та зарисовки голови людини в різних положеннях.

6. Тренінг з дисципліни.

Тренінг з дисципліни «Рисунок» є видом поза аудиторної роботи студентів і виконуються ними самостійно у вигляді рисунків та зарисовок в процесі вивчення програмового матеріалу.

Виконання тренінгу – важлива та обов’язкова складова курсу, один із залікових кредитів із дисципліни «Рисунок».

Метою тренінгу є оволодіння навичками самостійного вивчення програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, стимулювання творчості студентів і закладання підвалин для їх подальшої науково-дослідної роботи.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Рисунок» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: оцінювання практичних робіт студентів, зарисовок, перегляду, модульного та залікового контролю.

Види роботи студента:

1. *Робота на практичних заняттях*
2. *Самостійна робота:*
3. *Контрольні зрізи.*

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Семестр 1

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (1-3 теми, 5 оцінок).		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (4-5 теми теми – 5 оцінок).		Оцінювання розробленого і проведеного тренінгу	Оцінювання творчого завдання.
2. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання зарисовок з натури		2. Оцінка за виставляється на підставі виконання зарисовок з натури.			

Семестр 2

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	20%	20%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (6-7 теми, 5 оцінок).		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (8-10 теми – 5 оцінок).		Оцінювання розробленого і проведеного тренінгу	Оцінювання творчого завдання.
2. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання зарисовок з натури		2. Оцінка за виставляється на підставі виконання зарисовок з натури.			

Шкала оцінювання

<i>За шкалою ЗУНУ</i>	<i>За національною шкалою</i>	<i>За шкалою ECTS</i>
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-10
2.	Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft)	1-10
3.	Інформаційна мережа ІНТЕРНЕТ	1-10
4.	Мольберти, натурні підставки	1-10
5	Натурний фонд	1-10

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Підручники:

1. Лубенський, В'ячеслав Іванович Рисунок за уявленням [Текст]: підручник для худож. вищ. навч. закладів / В'ячеслав Лубенський; М-во культури та інформ. політики України, КДАДПМіД ім. Михайла Бойчука. Київ : Вид-во ТОВ "Юрка Любченка", 2021. 352 с.
2. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції (геометричні аспекти). Київ: Каравелла, 2004. 304 с.

Навчальні посібники:

1. Методичні рекомендації з рисунку. Рисунок гіпсової голови / Дячок О.М., Кулик О.С. Тернопіль: ЗУНУ.
1. Методичні рекомендації з рисунку. Рисунок живої голови людини / Дячок О.М., Кулик О.С. Тернопіль: ЗУНУ.
2. Белянський Олександр Миколайович Короткочасний рисунок. Майстер-клас [Текст]: навч. посібн. / О. М. Белянський; О.М. Белянський; М-во культури і туризму України, Луганський держ. ін-т культури і мистецтв. Луганськ : ЛДКІКМ, 2008. 24 с.
3. Іванов-Ахметов Володимир Михайлович Навчальний рисунок (рисунок голови людини) [Текст]: навч. посібник / В. М. Іванов-Ахметов; Володимир Іванов-Ахметов; за ред. М.А. Фартушної; відп. ред. П.О. Киричок; рец.: Ю.І. Бондаренко, В.Ю. Могилевський; худож. І.В. Канівець МОН України; НТУ України "КПІ". Київ : НТУУ "КПІ", 2006. 80 с.
4. Клименюк Тетяна Михайлівна Креслення, рисунок, композиція: навч. посібник / Т.М. Клименюк; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. 340 с.
5. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти: навчальний посібник для студентів художньо-графічних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ : Вища школа, 2002. 188 с.
6. Куленко М.Я. Авторська накладна графіка / М.Я. Куленко / Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. Київ., 2001. 124 с.
7. Куленко М.Я. Основи композиції в образотворчому мистецтві: навч. посібник для студ. архіт. фак-ту / Київськ. нац. ун-т буд-ва і архіт. Київ, 2001. 87 с.
8. Макушин Юрій Андрійович Рисунок і час [Текст]: навч. посібник / Ю. А. Макушин; Ю.А. Макушин. Миколаїв : Вид-во НУК, 2008. 288 с.
9. Пригода Л.Г. Зображення міського пейзажу: посібник до вивчення курсу "Рисунок": Для студ. напрямів підгот. 6.060120 "Архітектура" та 6.020205 "Образотв. мист-во" / Київськ. ун-т буд-ва і архіт. Київ : КНУБА, 2008. 36 с.
10. Ратнічин В.М. Перспектива: навчальний посібник. Київ Вища школа 1977 р. 136 с.
11. Сухенко Віктор Олексійович Рисунок: навч. посібник для студ. вищ. нач.

- закл. /В.О. Сухенко. Київ : " BONA MENTE", 2004. 183 с.
- 12.Сухенко, Віктор Олексійович Академічний рисунок [Текст]: підручник / В. О. Сухенко, М-во культури України, НАОМА; рец. П.П. Печорний, В. Д. Сергєєв, М. І. Яковлєв. Київ : Амадей, 2016. 232 с.
- 13.Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: навч. посібник. Львів : Аверс, 2010. 496 с.